

Eläinten hyvinvoinnin ja tunnistamisen yksikkö

Eläinten hyvinvoinnin valvonta teurastamon alueella

RUOKAVIRASTON OHJE

ELÄINTEN HYVINVOINNIN VALVONTA TEURASTAMON ALUEELLA

Tämä ohje kumoaa aiemman ohjeen 8380/04.01.00.01/2019.
Ohjeeseen liittyvät seuraavat tarkastuslomakkeet:
7284/04.01.00.02/2023 (Nauta, sika, vuohi, lammas, hevonen, poro)
7285/04.01.00.02/2023 (Siipikarja).

Sisällys

Johdanto.....	3
Tarkastuksen perusteet	3
Valvontaviranomainen.....	3
Valvonta ja tarkastuspöytäkirjan täyttäminen	4
LIITE A. NAUTA, SIKA, LAMMAS, VUOHI, HEVONEN, PORO	6
1 Henkilökunnan kelpoisuus.....	6
2 Kirjallinen toimintaohjeisto ja valvontamenettelyt.....	7
3 Eläinten saapuminen ja säilytys.....	8
4 Teurastamon tilat ja välineistö	10
5 Teuraseläinten kohtelu ja käsittely.....	12
6 Liikkumisen rajoittaminen	13
7 Tainnutus	14
8 Mekaaniset menetelmät – pulttipistooli	15
9 Sähkömenetelmät.....	16
10 Kaasumenetelmät.....	17
11 Verenlasku ja jatkokäsittely.....	17
LIITE B. SIIPIKARJA	19
1 Henkilökunnan kelpoisuus.....	19
2 Kirjallinen toimintaohjeisto ja valvontamenettelyt.....	19
3 Eläinten saapuminen ja säilytys.....	21
4 Teurastamon tilat ja välineistö	22
5 Teuraseläinten kohtelu ja käsittely.....	23
6 Liikkumisen rajoittaminen	23
7 Tainnutus	25
8 Mekaaniset menetelmät – pulttipistooli	26
9 Sähkömenetelmät – vesiallastainnutus.....	26
10 Sähkömenetelmät – muu kuin vesiallastainnutus.....	27
11 Kaasumenetelmät.....	28
12 Verenlasku ja jatkokäsittely.....	28

Johdanto

Teurastamon alueella tehtävän eläinten hyvinvoinnin valvonnan tarkoituksena on selvittää, täyttyvätkö eläinten suojelulle teurastuksen yhteydessä asetetut eläinten hyvinvointilainsäädännön vähimmäisvaatimukset. Mitä ohjeessa sanotaan teurastamosta, koskee myös pienteurastamoa ja poroteurastamoa.

Tämä ohje ja siihen liittyvät tarkastuslomakkeet on tarkoitettu kaikille eläinten hyvinvoinnin tarkastuksia teurastamon alueella tekeville toimivaltaisille viranomaisille valvontatyön helpottamiseksi ja yhtenäistämiseksi. Ohjeeseen on koottu lainsäädännön keskeisimmät vaatimukset, jotka koskevat eläinten suojelua teurastuksen aikana. Teurastuksella tarkoitetaan ihmisravinnoksi tarkoitettun eläimen lopetusta.

Viranomaisen toiminnan tulee perustua laissa olevaan toimivaltaan ja viranomaistoiminnassa tulee tarkoin noudattaa lakia. Viranomaisohjeet eivät ole oikeudelliselta luonteeltaan muita viranomaisia tai toimijoita sitovia. Lainsäädännön soveltamista koskevat kysymykset ratkaisee viime kädessä tuomioistuin.

Tässä ohjeessa on sekä suoria lainauksia eläinten hyvinvointilainsäädännöstä että tulkintoja lainsäädännön soveltamisesta. Tulkinnat on tässä ohjeessa merkitty *kursiivilla*. Ohjeessa esitetyt tulkinnat ovat Ruokaviraston näkemyksiä siitä, miten lainsäädäntöä tulisi soveltaa.

Tarkastuksen perusteet

Tarkastuksen perusteena on eläinten hyvinvoinnista annetun lain (693/2023) (jäljempänä EHL) 78 § 2 momentin mukainen ilman epäilyä tehtävä tarkastus, tai 78 § 1 momentin mukainen epäilyyn perustuva tarkastus, tai 78 § 3 momentin mukainen määräykseen perustuva tarkastus, tai uusintatarkastus, joka tehdään eläinten hyvinvointilain 12 luvun tai virallista valvontaa koskevan asetuksen 138 artiklan nojalla annetun määräyksen tai kiellon noudattamisen valvomiseksi.

Tarkastuksissa valvotaan seuraavien teurastettavien eläinten suojelua koskevien kansallisten tai yhteisön säädösten noudattamista:

- Neuvoston asetus (EY) N:o 1099/2009 eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä (LA)
- Laki eläinten hyvinvoinnista (693/2023) (EHL)
- MMM päätös 23/EEO/1997 muut. 6/EEO/1999 eläinten teurastamiselle asetettavista eläinsuojeluvaatimuksista.

Valvontaviranomainen

Toimivaltainen ilman epäilyä suoritettavia tarkastuksia tekevä valvontaviranomainen on Ruokavirasto (tarkastuseläinlääkäri ja lihantarkastaja). Toimivaltaisista epäilyyn perustuvia tarkastuksia tekeviä valvontaviranomaisia ovat aluehallintovirasto,

kunnaneläinlääkäri, kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitava viranhaltija ja poliisi. Tarkastuksen tekevää viranomaista kutsutaan jäljempänä termillä tarkastaja. Toimivaltainen hallintopäätöksen tekevä viranomaisena on Ruokavirasto (tarkastuseläinlääkäri), aluehallintovirasto, kunnaneläinlääkäri, kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitava viranhaltija ja poliisi.

Valvonta ja tarkastuspöytäkirjan täyttäminen

Tarkastaja tarkastaa vaaditut asiat ja täyttää tarkastuspöytäkirjan. Tarkastuspöytäkirja sisältää seitsemän sivua. Tyhjiä lomakkeita voi tulostaa [Ruokavirasto.fi](https://pikantti.ruokavirasto.fi) -nettisivulta tai Pikantista (<https://pikantti.ruokavirasto.fi>) esim. itsejäljentävälle paperille.

Tarkastaja täyttää tarkastuspöytäkirjan asianomaisiin kohtiin valvontaa koskevat tiedot. Tarkastuspöytäkirjan eri kohtiin annetaan vastaukseksi joko kunnossa, laiminlyönti tai ei koske laitosta. Jokaista vastausta on mahdollista ja toivottavaa täsmentää antamalla lisätietoja, erityisesti laiminlyöntitapauksissa.

Pöytäkirjan eri osiot voidaan täyttää kokonaisuudessaan yhden tarkastusrupeaman aikana, tai tarvittaessa tarkastus voidaan jakaa esimerkiksi useammalle päivälle. Kohdat, joita ei tarkastuksen aikana pysty suoraan toteamaan (esim. eläinten hoito yli 12 h kestävän säilytyksen aikana) tulee todentaa esim. teurastamon kirjanpidosta ja tarkastamalla vaatimusten toteuttamiseen tarvittavan materiaalin olemassaolo. Tarkastuksia tulisi pyrkiä tekemään myös virka-ajan ulkopuolella.

Tarkastuksen johtopäätös merkitään pöytäkirjan viimeiseen osioon. Lopuksi tarkastuksen suorittanut valvontaviranomainen vahvistaa tarkastuspöytäkirjan tiedot allekirjoituksellaan. Tarkastuspöytäkirjasta annetaan laitokselle kopio.

Jos laitoksessa havaitaan eläinten hyvinvointisäädösten vastaista menettelyä, toimivaltaisen viranomaisen tulee ryhtyä eläinten hyvinvointilain 12 luvun tai valvontaasetuksen 138 artiklan mukaisiin toimenpiteisiin. Eläinten hyvinvointilain 76 § mukaisia neuvoja annetaan vain niiltä osin, kuin säädöksiä ei ole rikottu.

Tarkastuspöytäkirjan mukaan liitetään mahdollinen hallintopäätös liitteineen. Tarvitavat asiakirjat voi laatia tarkastuksen yhteydessä tai myöhemmin. Kuuleminen ja hallintopäätöksen teko on ohjeistettu tarkemmin Pikantista (Eläinten hyvinvointi → Yleinen valvonta → Ohjeet ja lomakkeet) löytyvässä Ruokaviraston ohjeessa Hallintopäätöksen tekeminen eläinten hyvinvointia koskevassa asiassa. Kuulemisen ja hallintopäätöksen mallipohjat löytyvät Pikantista Ruokaviraston lihantarkastusyksikön sivustolta.

Jäljennös hallintopäätöksestä tai muu vastaavat tiedot sisältävä ilmoitus eläinten hyvinvointisäädösten rikkomisesta tulee eläinten hyvinvointilain 91 § mukaisesti toimittaa poliisille esitutkintaa varten. Tapauksissa, joissa eläinten hyvinvointisäädösten vastaiseen toimintaan syyllistyy laitoksen työntekijä, asiasta kuullaan sekä työntekijää että laitosta, ja tehdään tarvittaessa kaksi erillistä hallintopäätöstä: toinen työntekijälle, joka on syyllistynyt eläinten hyvinvointisäädösten vastaiseen toimintaan, ja

toinen laitokselle, joka on vastuussa siitä, että sen työntekijät noudattavat eläinten hyvinvointisäädöksiä. Työntekijän osalta päätös tulee toimittaa tiedoksi myös aluehallintovirastoon, joka voi harkintansa mukaan peruuttaa määräajaksi tai kokonaan kelpoisuustodistuksen ko. henkilöltä.

Annetun määräyksen tai kiellon määräajan umpeuduttua laitoksessa tehdään uusintatarkastus, jolla varmistetaan, että määräystä on noudatettu.

Tarkastuspöytäkirjat ja niihin liittyvät hallintopäätökset tallennetaan ao. Ruokaviraston valvontasovellukseen, kun sellainen saadaan käyttöön. Siihen asti dokumentit toimitetaan Ruokaviraston kirjaamoon (kirjaamo@ruokavirasto.fi) talletettavaksi Virtasianhallintajärjestelmään (asiaryhmänumero 04.02.10.02.00).

Jos tarkastuseläinlääkäri epäilee lainsäädännön rikkomista teuraseläimiä toimittavassa eläintenpitoyksikössä, hänen on ilmoitettava asiasta eläinten hyvinvointilain 87 § 2 momentin mukaisesti sille aluehallintovirastolle, jonka toimialueella eläintenpitoyksikkö sijaitsee.

LIITE A. NAUTA, SIKKA, LAMMAS, VUOHI, HEVONEN, PORO

1 Henkilökunnan kelpoisuus

1.1 Teurastukseen liittyviä toimia suorittavat vain henkilöt, joilla on kyseisiä toimia varten myönnetty kelpoisuustodistus

Seuraavia teurastukseen liittyviä toimia saavat suorittaa vain henkilöt, joilla on kyseisiä toimia varten aluehallintoviraston (tai väliaikaisen kelpoisuustodistuksen osalta tarkastuseläinlääkäriin) myöntämä kelpoisuustodistus:

- a) eläinten käsittely ja hoito ennen niiden liikkumisen rajoittamista;
- b) eläinten liikkumisen rajoittaminen tainnuttamista tai lopetusta varten;
- c) eläinten tainnuttaminen;
- d) tainnuttamisen tehokkuuden arviointi;
- e) elävien eläinten ripustaminen tai nostaminen;
- f) elävien eläinten verenlasku;
- g) 4 artiklan 4 kohdan mukainen teurastaminen uskonnollisten rituaalien määrittämiä erityismenetelmiä käyttäen.

(LA artikla 7 kohta 2.; EHL 71 §, 72 §)

1.2 Teurastamoon on nimetty eläinten hyvinvoinnista vastaava henkilö

Alan toimija on nimennyt teurastamoon eläinten hyvinvoinnista vastaavan henkilön. Eläinten hyvinvoinnista vastaava on suoraan alan toimijan alaisuudessa ja raportoi suoraan tälle eläinten hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Hänellä on oltava valtuudet vaatia, että teurastamon henkilöstö suorittaa tarvittavat korjaavat toimenpiteet sääntöjen noudattamisen varmistamiseksi. **Vaativuudesta ei sovelleta teurastamoihin, joissa teurastetaan vähemmän kuin 1000 karjajyksikköä nisäkkäitä vuodessa. Huomioi, että raja-arvo poikkeaa pienteurastamon raja-arvosta.**

Karjajyksikön muuntokertoimet:

- a) täysikasvuiset (elopaino yli 300 kg) nautaeläimet ja hevoseläimet: 1 karjajyksikköä;
- b) muut nautaeläimet: 0,50 karjajyksikköä;
- c) siat, joiden elopaino on yli 100 kg: 0,20 karjajyksikköä;
- d) muut siat: 0,15 karjajyksikköä;
- e) lampaat ja vuohet: 0,10 karjajyksikköä;
- f) karitsat, vohlat ja porsaet, joiden elopaino on alle 15 kg: 0,05 karjajyksikköä.

(LA artikla 17 kohdat 1–2, 6). **Huomioi, että karjajyksikön muuntokertoimet poikkeavat osittain virallista valvontaa koskevan lainsäädännön muuntokertoimista.**

- *Poroihin ja tarhattuun riistaan sovelletaan muuntokerrointa 0,25 karjajyksikköä*

1.3 Eläinten hyvinvoinnista vastaavalla on kaikkia teurastamossa suoritettavia toimia varten myönnetty kelpoisuustodistus

Eläinten hyvinvoinnista vastaavalla on oltava kelpoisuustodistus, joka on myönnetty hänen vastuullaan olevissa teurastamoissa suoritettavia kaikkia toimintoja varten. (LA artikla 17 kohta 4)

2 Kirjallinen toimintaohjeisto ja valvontamenettelyt

2.1 Eläinten teurastus ja siihen liittyvät toimet on suunniteltu etukäteen ja kuvattu kirjallisessa toimintaohjeistossa

Alan toimijoiden on suunniteltava etukäteen eläinten lopetus ja siihen liittyvät toimet. Alan toimijoiden on laadittava toimintaohjeisto. Tainnutuksen osalta toimintaohjeistossa on:

- a) otettava huomioon valmistajien suositukset;
- b) määriteltävä saatavilla olevan tieteellisen näytön perusteella kunkin tainnutusmenetelmän osalta keskeiset parametrit, joilla voidaan varmistaa menetelmän tehokkuus eläinten tainnuttamisessa;
- c) määriteltävä toteutettavat toimenpiteet 5 artiklassa tarkoitettujen tainnuttamista koskevien tarkastusten osoittaessa, ettei eläin ole asianmukaisesti tainnutettu.

Toimintaohjeistossa on esitettävä eläinten hyvinvoinnista vastaavan velvollisuudet (ei sovelleta teurastamoihin, joissa ei vaadita eläinten hyvinvoinnista vastaavaa). Alan toimijoiden on pyynnöstä asetettava toimintaohjeistonsa toimivaltaisen viranomaisen saataville. (LA artikla 6 kohdat 1–2, 4; artikla 17 kohta 3). **Toimintaohjeiston sisältövaatimuksia on kuvattu tarkemmin Pikantista löytyvässä Ruokaviraston ohjeessa Lopetusasetuksen mukainen toimintaohjeisto teurastamoissa.**

2.2 Eläinten teurastus ja siihen liittyvät toimet suoritetaan kirjallisen toimintaohjeiston mukaisesti

Toimijoiden on suoritettava eläinten lopetus ja siihen liittyvät toimet toimintaohjeiston mukaisesti. Toimijoiden on sovellettava toimintaohjeistoa sen varmistamiseksi, että lopetus ja siihen liittyvät toimet suoritetaan siten, että eläimiä varjellaan vältettävissä olevalta kivulta, tuskalta ja kärsimykseltä lopetuksen ja siihen liittyvien toimien aikana. (LA artikla 6 kohdat 1–2). **Kysymykseen vastataan, kun toimintaohjeistossa kuvatut osiot on tarkastettu.**

2.3 Tainnuttamista koskevien tarkastusten osalta on määritelty asianmukainen valvontamenettely kutakin teurastuslinjaa varten

Toimijoiden on määriteltävä asianmukaiset valvontamenettelyt teurastamoissa 5 artiklan (tainnuttamista koskevat tarkastukset) soveltamiseksi. Valvontamenettely on määriteltävä kutakin teurastuslinjaa varten. Valvontamenettelyissä on kuvattava tapa, jolla tainnuttamista koskevat tarkastukset on suoritettava, ja niihin on sisällyttävä ainakin seuraavaa:

- a) valvontamenettelystä vastaavien henkilöiden nimet;
- b) indikaattorit, jotka on suunniteltu tajuttomuustilan tai tajuissaan olon ja tuntemiskyvyn merkkien havaitsemiseen eläimissä
- c) perusteet sen määrittämiseksi, ovatko b alakohdassa tarkoitettujen indikaattoreiden osoittamat tulokset hyväksyttäviä;
- d) olosuhteet, joissa ja/tai ajankohta, jolloin valvonta on suoritettava;
- e) eläinten lukumäärä kussakin valvonnan aikana tarkastettavassa otoksessa;
- f) soveltuvat menettelyt sen varmistamiseksi, että jos c alakohdassa tarkoitetut perusteet eivät täyty, tainnutus- ja lopetustoimia arvioidaan puutteiden syiden selvittämiseksi ja niihin tehdään tarvittavat muutokset.

Tarkastusten tiheyttä määritettäessä on otettava huomioon tärkeimmät riskitekijät, kuten muutokset, jotka liittyvät teurastettavien eläinten tyyppeihin tai kokoon taikka henkilöstön työskentelytapoihin, ja tarkastustiheys on vahvistettava sellaiseksi, että tulosten luotettavuustaso on korkea. (LA artikla 16 kohdat 1–4)

2.4 Eläinten hyvinvoinnin parantamiseksi toteutetuista toimista pidetään kirjaa

Eläinten hyvinvoinnista vastaavan on pidettävä kirjaa toimista, joita eläinten hyvinvoinnin parantamiseksi on toteutettu siinä teurastamossa, jossa hän suorittaa tehtäviään. Näitä tietoja on säilytettävä vähintään vuoden ajan, ja ne on esitettävä toimivaltaiselle viranomaiselle tämän pyynnöstä. (LA artikla 17 kohdat 5–6). **Vaati-musta ei sovelleta teurastamoihin, joissa teurastetaan vähemmän kuin 1000 kar-jaysikköä nisäkkäitä vuodessa.**

2.5 Liikkumisen rajoittamiseen ja tainnutukseen tarkoitettujen välineiden kunnossapidosta pidetään kirjaa

Alan toimijoiden on varmistettava, että erityisesti tätä tarkoitusta varten koulutetut henkilöt pitävät kunnossa ja tarkastavat kaikki eläinten liikkumisen rajoittamiseen ja tainnutukseen tarkoitettujen välineiden valmistajan ohjeiden mukaisesti (välineiden kunto tarkastetaan kohdassa 6.2). Alan toimijoiden on pidettävä kirjaa kunnossapidosta. Kunnossapitotietoja on säilytettävä vähintään vuoden ajan, ja ne on esitettävä toimivaltaiselle viranomaiselle tämän pyynnöstä. (LA artikla 9 kohta 1)

2.6 Sähkö- ja kaasutainnutusvälineiden kirjaamat tiedot säilytetään vähintään yhden vuoden ajan

Sähkötainnutusvälineet on varustettava laitteella, joka näyttää ja kirjaa keskeisten sähköisten parametrien tiedot kunkin tainnutetun eläimen osalta. Kaasutainnutuslaitteen on oltava varustettu niin, että se mittaa, näyttää ja kirjaa jatkuvasti kaasupitoisuuden ja altistusajan. Kirjattuja tietoja on säilytettävä vähintään yhden vuoden ajan. (Tainnutusvälineiden varustelu tarkastetaan kohdissa 9.4. ja 10.6.) (LA Liite II kohdat 4.1, 6.2)

3 Eläinten saapuminen ja säilytys

3.1 Kunkin eläinerän saapuessa eläinten hyvinvointiin liittyvät näkökohdat arvioidaan järjestelmällisesti

Eläinten hyvinvoinnista vastaavan tai suoraan hänen alaisuudessaan toimivan henkilön on järjestelmällisesti arvioitava kunkin eläinerän saapuessa eläinten hyvinvointiin liittyvät näkökohdat ensisijaisten seikkojen tunnistamiseksi. Varsinkin on määritettävä, millä eläimillä on hyvinvointiin liittyviä erityisiä tarpeita ja mitä toimenpiteitä tämän vuoksi tarvitaan. (LA Liite III kohta 1.1)

- *Eläinerällä tarkoitetaan esim. yhtä teuraskuljetusta*
- *Hyvinvoinnin arviointi tehdään heti eläinerän saapuessa, kun eläimet ovat vielä liikkeessä tai jalkeilla*

3.2 Eläimet puretaan kuljetusvälineistä mahdollisimman nopeasti saapumisen jälkeen ja teurastetaan ilman tarpeetonta viivytystä

Eläimet on purettava kuljetusvälineistä mahdollisimman nopeasti saapumisen jälkeen ja teurastettava ilman tarpeetonta viivytystä. Sellaiset nisäkkäät (kaneja ja jäniksiä lukuun ottamatta) joita ei heti kuljetusvälineestä purkamisen jälkeen viedä teuraspaikalle, on vietävä säilytystiloihin. (LA Liite III kohta 1.2)

3.3 Eläinten siirtäminen tehdään rauhallisesti ja varmistaen eläinten etenemismahdollisuudet

Teuraseläimiä on kohdeltava rauhallisesti. Eläinten siirtämisessä ja muussa käsittelyssä on pyrittävä käyttämään hyväksi niiden lajinomaista käyttäytymistä, kuten laumavaistoa. Eläinkuorma on purettava siten, että eläimillä on riittävästi aikaa poistua ajoneuvosta ja siirtyä säilytystiloihin. Ennen kuin eläimiä siirretään, on varmistuttava siitä, että eläimillä on eteenpäin hyvä näkyvyys ja esteetön kulku siten, että ruuhkia ei pääse muodostumaan. Tarvittaessa eläimet on purettava kuormasta ja siirrettävä säilytystiloihin yksitellen. (MMMp 23/EEO/1997 liite 2, kohdat 2.1, 2.2)

3.4 Eläimet, joita ei teurasteta 12 tunnin kuluessa teurastamoon saapumisesta, ruokitaan

Eläimet, joita ei teurasteta 12 tunnin kuluessa teurastamoon saapumisesta, on ruokittava, minkä jälkeen niille on annettava kohtuullinen määrä ravintoa asianmukaisin väliajoin. (LA Liite III kohta 1.2)

- *Tarvittaessa kohta todennetaan esim. kirjanpidosta, ja varmistamalla että teurastamossa on rehua varattuna*

3.5 Eläimille, joita ei teurasteta 12 tunnin kuluessa teurastamoon saapumisesta on varattu kuivikkeita tai vastaavaa materiaalia

Eläimille, joita ei teurasteta 12 tunnin kuluessa teurastamoon saapumisesta, on varattava sopiva määrä kuivikkeita tai vastaavaa materiaalia, joka takaa asianmukaisen mukavuustason eläinlajin ja eläinten määrän mukaan. Materiaalin on varmistettava tehokas valuminen tai kyettävä imemään riittävä määrä virtsaa ja ulostetta. (LA Liite III kohta 1.2)

- *Tarvittaessa kohta todennetaan esim. kirjanpidosta, ja varmistamalla että teurastamossa on kuivikkeita tai vastaavaa materiaalia varattuna*
- *Kuivikkeita vastaavana materiaalina voidaan pitää esimerkiksi rei'itettyä parsimattoa*

3.6 Teurastuksessa asetetaan etusijalle kiireellistä teurastusta vaativat eläimet -

3.7 maidossa olevat lypsyeläimet lypsetään vähintään 12 tunnin välein

Teurastuksessa on asetettava muihin eläimiin nähden etusijalle vieroittamattomat eläimet, maidossa olevat lypsyeläimet, kuljetuksen aikana synnyttäneet naaraat ja kuljetussäiliöissä toimitetut eläimet. Jos tämä ei ole mahdollista, eläinten kärsimystä on lievennettävä erityisesti

a) lypsämällä lypsyeläimet vähintään 12 tunnin välein;

- *Tarvittaessa kohta todennetaan esim. kirjanpidosta, ja varmistamalla että teurastamossa on lypsyyden tarvittava varustelu*

- b) järjestämällä asianmukaiset olosuhteet imettämiselle ja huolehtimalla vastasyntyneen eläimen hyvinvoinnista;
- c) tarjoamalla vettä kuljetussäiliöissä toimitetuille eläimille.
(LA Liite III kohta 1.5)

3.8 Säilytyksessä olevien eläinten terveydentilaa seurataan säännöllisesti

Eläinten hyvinvoinnista vastaavan tai muun henkilön, jolla on soveltuva kelpoisuus, on säännöllisesti seurattava säilytyksessä olevien eläinten terveydentilaa. (LA Liite III kohta 2.5)

- *Teuraseläinten kunto ja terveydentila sekä hyvinvointi on tarkastettava päivittäin aamulla ja illalla ja tarvittaessa useamminkin.*

4 Teurastamon tilat ja välineistö

4.1 Kunkin karsinan osalta on ilmoitettu näkyvällä merkillä siinä pidettyjen eläinten saapumispäivämäärä ja -aika –

4.2 Kunkin karsinan osalta on ilmoitettu näkyvällä merkillä eläinten enimmäismäärä
Kunkin karsinan osalta on ilmoitettava näkyvällä merkillä siinä pidettyjen eläinten saapumispäivä ja –aika sekä, yksittäin säilytettäviä nautoja lukuun ottamatta, enimmäismäärä. (LA Liite III kohta 2.3)

- *Tieto kunkin karsinan osalta voidaan ilmoittaa joko kussakin karsinassa tai erillisessä taulussa, joka sijaitsee riittävän lähellä kutakin karsinaa*

4.3 Säilytystiloissa on saatavilla jatkuvasti juomavettä asianmukaisista juottolaitteista

Sellaisten nisäkkäiden (kaneja ja jäniksiä lukuun ottamatta), joita ei heti kuljetusvälineestä purkamisen jälkeen viedä teurastuspaikalle, saatavilla on jatkuvasti pidettävä juomavettä asianmukaisista juottolaitteista. Säilytystiloissa on oltava riittävä määrä juomapaikkoja. Vesiastiat, kaukalot ja juomanipat on sijoitettava säilytystiloihin siten, että ne eivät ole eläimille vaarallisia eivätkä ulosteet ja virtsa pääse likaamaan juomavettä. (LA Liite III kohta 1.6; MMMp 23/EEO/1997 liite 1, kohta 1.2.1)

4.4 Teurastamossa on päivittäin valmistellut ja välittömästi käyttöön otettavat eristyskarsinat

Joka päivä teurastamon ollessa toiminnassa on ennen eläinten saapumista valmistettava tarvittaessa välittömästi käyttöön otettavaksi eristyskarsinat sellaisia eläimiä varten, jotka tarvitsevat erityistä huolenpitoa. (LA Liite III kohta 2.4)

- *Huomattavan sairas, vahingoittunut tai loukkaantunut eläin sekä vieroittamaton eläin on teurastettava viipymättä, kuitenkin viimeistään teurastamoon saapumista seuraavan kahden tunnin aikana. Ennen teurastusta edellä tarkoitetut eläimet on säilytettävä erillään muista eläimistä.*
- *Vieroittamisella tarkoitetaan paitsi vieroittamista emästä, myös vieroittamista emän tarjoamasta ravinnosta (maidosta). Nautaeläinten osalta alle kahden kuukauden ikäinen vasikka katsotaan vieroittamattomaksi.*

4.5 Kullakin eläimellä on tarpeeksi tilaa nousta seisomaan, käydä makuulle ja kääntyä

Kullakin eläimellä on oltava tarpeeksi tilaa nousta seisomaan, käydä makuulle ja, yksittäin säilytettäviä nautoja lukuun ottamatta, kääntyä. (LA Liite III kohta 2.1)

4.6 Eläinten kytkemiseen käytettävät välineet ovat asianmukaisia ja sellaisia, että eläimet voivat maata, syödä ja juoda

Eläimiä ei saa kytkeä sarvista tai nenärenkaasta eikä niiden jalkoja saa sitoa yhteen. Jos eläimet on kytkettävä, köysien, liekojen tai muiden käytettävien välineiden on oltava:

- a) tarpeeksi lujia, että ne eivät katkea;
- b) sellaisia, että eläimet voivat tarvittaessa maata, syödä ja juoda;
- c) sellaisia, etteivät ne aiheuta mitään kuristumis- tai vahingoittumisvaaraa ja että eläimet voidaan irrottaa nopeasti.

(LA Liite III kohta 1.10)

4.7 Säilytystilat ovat riittävän puhtaat

Säilytystilat on pidettävä puhtaina. (MMMp 23/EEO/1997 liite 1, kohta 1.2.1)

4.8 Säilytystiloissa ei ole liiallista melua

Säilytystiloissa ei saa olla liiallista melua. (MMMp 23/EEO/1997 liite 1, kohta 1.2.3)

4.9 Säilytystilan lämpötila on sopiva ja eläimiä voidaan tarvittaessa viilentää

Säilytystilan lämpötilan on oltava siellä säilytettäville eläimille sopiva. Jos teurastettavaksi tuodut eläimet ovat joutuneet olemaan kuumissa ja kosteissa olosuhteissa, niitä on viilennettävä sopivalla tavalla. (MMMp 23/EEO/1997 liite 1, kohta 1.2.3; liite 2, kohta 2.3)

4.10 Säilytystilat ja laitteet tarkastetaan vähintään kerran päivässä

Säilytystilat ja niihin liittyvät sellaiset laitteet, joista eläinten hyvinvointi riippuu, on tarkastettava vähintään kerran päivässä. Eläinten hyvinvointia vaarantavat viat on korjattava välittömästi ja, jollei se ole mahdollista, on ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimiin, jotta eläinten hyvinvointi voidaan turvata vikojen korjaamiseen saakka. (MMMp 23/EEO/1997 liite 1, kohta 1.2.3)

4.11 Kulkuväylät ovat toimivat ja turvalliset eläimille

Karsinoiden, käytävien ja kulkuväylien on oltava suunniteltu ja rakennettu niin, että

- a) eläimet voivat liikkua vapaasti haluttuun suuntaan käyttäytymismalliensa mukaisesti ilman häiritseviä tekijöitä;
- b) siat tai lampaat voivat kävellä rinnakkain, paitsi jos väylä johtaa liikkumisen rajoittamiseen tarkoitettuihin välineisiin.

Luiskat ja sillat on varustettava kaiteilla sen varmistamiseksi, etteivät eläimet putoa. Lattiat on rakennettava ja pidettävä kunnossa niin, että eläinten vaara liukastua, kaataa tai loukata jalkojaan on mahdollisimman pieni. (LA Liite II kohdat 2.1, 2.2, 2.5)

4.12 Säilytystilat ovat turvalliset ja mahdollistavat eläinten tarkastamisen milloin tahansa

Säilytystilat on suunniteltava ja rakennettava niin, että minimoidaan riski eläinten vahingoittumisesta ja että äkillisiä ääniä on mahdollisimman vähän. Säilytystilat on suunniteltava ja rakennettava eläinten tarkastamista helpottavalla tavalla. Niissä on oltava asianmukaisia kiinnitettyjä tai kannettavia valaisimia, jotta eläimet voidaan tarkastaa milloin tahansa. (LA Liite II kohdat 1.3, 1.4)

4.13 Säilytystiloissa on asianmukainen ilmanvaihto ja tarvittaessa hälytys- ja varajärjestelmä

Illmanvaihto on suunniteltava, rakennettava ja pidettävä kunnossa niin, että eläinten hyvinvointi voidaan varmistaa koko ajan kaikissa odotettavissa olevissa sääolosuhteissa. Jos mekaanisesti toimivat ilmanvaihtolaitteet ovat tarpeen, on huolehdittava hälytys- ja varajärjestelmästä, joka voidaan ottaa käyttöön vian sattuessa. (LA Liite II kohdat 1.1, 1.2 (oikaistu))

4.14 Karsinoiden vesijärjestelmä on toimiva ja puhdas

Karsinoiden vesijärjestelmän on oltava suunniteltu, rakennettu ja pidetty kunnossa niin, että eläimet pääsevät puhtaan veden luokse kaikkina aikoina loukkaantumatta ja niin, että mikään ei rajoita niiden liikkeitä. (LA Liite II kohta 2.3)

4.15 Odotuskarsina on toimiva ja turvallinen eläimille

Jos käytetään odotuskarsinaa, siihen on rakennettava tasainen lattia ja umpinaiset seinät, se on sijoitettava säilytyskarsinoiden ja tainnuttamispisteeseen johtavan väylän välille, ja se on suunniteltava niin, että eläimet eivät voi jäädä loukkuun eivätkä joutua tallatuiksi. (LA Liite II kohta 2.4)

4.16 Ulkosäilytystilat ovat asianmukaiset

Jos teurastamo käyttää ulkosäilytystiloja, joissa ei ole luonnollista suojaa tai varjoa, on huolehdittava asianmukaisesta suojasta epäsuotuisia sääoloja varten. Jos suojaa ei ole, kyseisiä tiloja ei saa käyttää epäsuotuisissa sääoloissa. Jos luonnollista vesilähdettä ei ole, tiloihin on asennettava juottolaitteet. (LA Liite II kohta 2.6)

5 Teuraseläinten kohtelu ja käsittely

5.1 Eläimiä käsitellään asianmukaisesti

Eläimiä on tuotava tainnutukseen ja lopetukseen tasaisesti, jotta eläinten käsittelijöiden ei tarvitse hätistää eläimiä säilytyskarsinoista. On kiellettyä:

- a) lyödä tai potkia eläimiä;
- b) kohdistaa painetta erityisen herkkään ruumiinosaan siten, että tästä aiheutuu eläimelle vältettävissä olevaa kipua tai kärsimystä;
- c) nostaa tai vetää eläimiä päästä, sarvista, korvista, jaloista, hännästä tai turkista tai käsitellä niitä niin, että niille aiheutuu kipua tai kärsimystä.
- d) käyttää sauvoja tai muita välineitä, joissa on terävä kärki;
- e) vääntää, ruhjoa tai taittaa eläinten häntiä tai tarttua eläinten silmiin.

Jos siirrettävät eläimet kieltäytyvät liikkumasta siten, että tarvitaan ohjausta tai pakotteita, näiden toimien on oltava mahdollisimman lieviä. Ohjauskeinoja tai pakotetta

tulee arvioida toimenpiteen eläimessä aikaansaamaan vaikutukseen ja siihen, olisiko sama vaikutus saatavissa aikaan jollain muulla lievemmällä ohjauskeinolla tai pakotteella. (LA Liite III kohdat 1.7, 1.8.; MMMp 23/EEO/1997 liite 2, kohta 2.1)

- *Teurastuksen aikana eläimiä ei saa odottaa huoneessa tai paikassa, jossa teurastus suoritetaan. Lampaista ja muita vahvan laumakäyttäytymisen omaavia eläinlajeja voidaan kuitenkin pitää yhdessä niitä tainnutettaessa, edellyttäen että niitä tainnutetaan kerralla vain sellainen määrä, jolle pystytään asianmukaisesti suorittamaan verenlasku.*

5.2 Sähköisku antavien välineiden käyttö on asianmukaista

Sellaisten välineiden käyttöä, jotka antavat sähköiskuja, on mahdollisuuksien mukaan vältettävä. Joka tapauksessa kyseisten välineiden käyttö on sallittua ainoastaan täysikasvuisten nautojen ja täysikasvuisten sikojen käsittelyssä silloin, kun ne kieltäytyvät liikkumasta ja kun eläimillä on tilaa siirtyä eteenpäin. Iskut eivät saa kestää sekuntia kauempaa, ne on jaksotettava asianmukaisesti ja ne saa antaa ainoastaan takapäin lihaksiin. Iskuja ei saa antaa toistuvasti, jos eläin ei reagoi. Eläimen tainnuttamiseen tarkoitettuja sähkövirralla toimivia laitteita ei saa käyttää eläimen kiinnipitämiseen tai ohjaamiseen, eikä niillä saa aiheuttaa sähköiskuja eläimelle ennen sen varsinaista tainnuttamista. (LA Liite III kohta 1.9.; MMMp 23/EEO/1997 liite 3, kohta 3.2)

5.3 Eläimet, jotka eivät pysty kävelemään, lopetetaan eläintä siirtämättä

Eläimiä, jotka eivät pysty kävelemään, ei saa raahata teurastuspaikalle, vaan ne on lopetettava paikassa, jossa ne makaavat. Kuljetuksen tai säilytyksen aikana muutoin kuin lievästi sairastunut tai vahingoittunut eläin on teurastettava tai lopetettava eläintä siirtämättä, jos siirtäminen tai käsittely siirtämistä varten aiheuttaisi eläimelle lisäkärsimystä. (LA Liite III kohta 1.11.; MMMp 23/EEO/1997 liite 2, kohta 2.2)

6 Liikkumisen rajoittaminen

6.1 Teurastettavan eläimen liikkumista rajoitetaan sopivalla tavalla

Tainnutettavaa eläintä on pidettävä kiinni tai sen liikkuminen on muutoin estettävä siten, että tainnuttamisen voidaan suorittaa asianmukaisesti. Liikkumisen rajoittamiseen saadaan käyttää mekaanista kuljetinta, häkkiä, tainnutuskarsinaa tai muuta vastaavaa eläimen paikallaan pitävää aitausta, jossa eläin voi seistä tai olla seisovassa asennossa. Elävää eläintä ei saa jättää teurastamisen keskeytyessä tainnutuskarsinaan tai muuhun paikkaan, jossa tainnuttamisen suoritetaan.

Alan toimijoiden on varmistettava, ettei eläimiä aseteta liikkumista rajoittaviin välineisiin, mukaan lukien pään liikkeitä rajoittaviin, ennen kuin tainnutuksesta tai verenlaskusta vastaava henkilö on valmis tainnuttamaan tai laskemaan veren mahdollisimman pian. Nautaeläinten liikkumisen rajoittamiseksi ei saa käyttää järjestelmiä, joissa eläin on ylösalaisin tai muussa luonnottomassa asennossa. Seuraavat menetelmät liikkumisen rajoittamiseksi ovat kiellettyjä:

- a) tajuissaan olevien eläinten ripustaminen tai nostaminen;
- b) eläinten raajojen tai jalkojen kiinnittäminen yhteen tai sitominen mekaanisella laitteella;
- c) selkäytimen katkaiseminen esimerkiksi käyttämällä puntillaa tai tikaria;

d) sellaisten sähkövirtojen käyttö eläimen lamaannuttamiseksi, jotka eivät tainnuta tai tapa sitä hallituissa olosuhteissa, erityisesti sellaisen sähkövirran käyttö, joka ei kulje aivojen läpi.

(MMMp 23/EEO/1997 liite 3, kohdat 3.1, 3.3; LA artikla 9 kohta 3, artikla 15 kohdat 2–3)

6.2 Liikkumisen rajoittamiseen ja tainnutukseen tarkoitettavat välineet ovat puhtaat ja asianmukaisesti huolletut

Alan toimijoiden on varmistettava, että erityisesti tätä tarkoitusta varten koulutetut henkilöt pitävät kunnossa ja tarkastavat kaikki eläinten liikkumisen rajoittamiseen ja tainnutukseen tarkoitettavat välineet valmistajan ohjeiden mukaisesti. Teuraseläinten tainnuttamiseen käytettävien laitteiden on oltava sellaisia, että tainnuttamisen voidaan suorittaa nopeasti ja tehokkaasti. Laitteet on pidettävä puhtaina. (LA artikla 9 kohta 1; MMMp 23/EEO/1997 liite 3, kohta 3.2)

6.3 Liikkumisen rajoittamiseen käytettävät välineet ja järjestelyt ovat asianmukaiset

Liikkumisen rajoittamista varten tarkoitettavat välineet ja järjestelyt on suunniteltava, rakennettava ja hoidettava siten, että

- a) tainnutus- tai lopetusmenetelmää voidaan soveltaa optimaalisesti;
- b) eläimet eivät vahingoitu eivätkä ruhjoudu;
- c) rimpuilu ja ääntely on mahdollisimman vähäistä, kun eläinten liikkumista rajoitetaan;
- d) liikkumista rajoitetaan mahdollisimman vähän aikaa.

Nautaeläinten osalta paineilmalla toimivan pulttipistoolin yhteydessä käytettävien liikkumista rajoittavien häkkien on oltava sellaisia, että ne estävät eläimen pään liikkeen sekä vaaka- että pystysuunnassa. (LA Liite II kohdat 3.1, 3.2)

7 Tainnuttamisen

Tarkasta kaikki laitoksessa käytössä olevat tainnutusmenetelmät (sekä varsinaiset menetelmät että varatainnutusmenetelmät) niiltä osin kuin tarkastushetkellä on mahdollista.

7.1 Käytettävä tainnutusmenetelmä on eläinlajille soveltuva ja noudattaa lopetusasetuksen liitteessä I säädettyjä vaatimuksia

Eläimiä saa lopettaa vasta tainnuttamisen jälkeen lopetusasetuksen liitteessä I säädettyjen menetelmien ja näiden menetelmien soveltamiseen liittyvien erityisvaatimusten mukaisesti. (LA artikla 4 kohta 1)

7.2 Tavallisessa teurastuksessa eläimet tainnutetaan ennen verenlaskun aloittamista

Eläin on asianmukaisesti tainnutettava tai lopetettava siihen soveltuvalla menetelmällä ennen verenlaskun aloittamista. Tajuttomuuden ja tuntemiskyvyn menetyksen on säilyttävä eläimen kuolemaan saakka. Eläintä ei saa tainnuttaa, ellei verenlaskua voida suorittaa välittömästi tainnuttamisen jälkeen. (EHL 65 §; LA artikla 4 kohta 1; MMMp 23/EEO/1997 liite 3, kohta 3.1)

7.3 Uskonnollisessa teurastustavassa verenlasku aloitetaan aikaisintaan samanaikaisesti tainnuttamisen kanssa –

7.4 Teurastus uskonnollisella teurastustavalla tehdään tarkastuseläinlääkärin läsnäollessa

Poiketen siitä, mitä EHL 65 § 1 momentissa ja lopetusasetuksen 4 artiklan 4 kohdassa säädetään, sellainen uskonnollinen teurastustapa on sallittu, jossa verenlasku aloitetaan samanaikaisesti eläimen tainnuttamisen kanssa. Tässä momentissa tarkoitettu teurastus on sallittua vain teurastamossa tarkastuseläinlääkärin läsnäollessa. (EHL 65 §). **Myös verenlaskun suorittavalla henkilöllä tulee olla kyseistä tointa varten kelpoisuustodistus.**

- *Mikäli eläin tainnutetaan ennen verenlaskua, teurastusta ei katsota ko. säännöksessä tarkoitetuksi uskonnolliseksi teurastustavaksi. Tällöin tarkastuseläinlääkärin läsnäoloa ei edellytetä.*

7.5 Tainnutuksen aikana on välittömästi saatavilla asianmukaiset varavälineet, joita käytetään jos ensin käytetyt tainnutusvälineet eivät toimi

Alan toimijoiden on varmistettava, että tainnutuksen aikana teurastuspaikalla on välittömästi saatavilla asianmukaiset varavälineet, joita käytetään, jos ensin käytetyt tainnutusvälineet eivät toimi. Varamenetelmä voi olla erilainen kuin ensin käytetty. (LA artikla 9 kohta 2)

7.6 Tainnutuksesta vastaava henkilöstö tekee säännöllisiä tainnuttamista koskevia tarkastuksia ja ryhtyy tarvittaessa viipymättä toimenpiteisiin

Alan toimijoiden on varmistettava, että tainnutuksesta vastaavat henkilöt tai muu siihen nimetty henkilöstö tekee säännöllisiä tarkastuksia sen varmistamiseksi, että eläimet eivät tainnutusprosessin päättymisen ja kuoleman välisenä aikana osoita mitään merkkejä tajuissaan olemisesta tai tuntemiskyvystä. Tarkastusten tuloksen osoittaessa, että eläintä ei ole asianmukaisesti tainnutettu, tainnutuksesta vastaavan henkilön on viipymättä toteutettava toimintaohjeistossa esitetyt asianmukaiset toimenpiteet. (LA artikla 5 kohta 1). Tarkastusten otoskoko ja tiheys kuvataan valvontamenettelyssä, joka tarkastetaan kohdassa 2.3.

- *Tarkastuksista tulee pitää kirjaa, jotta voidaan todentaa, että tarkastukset on tehty valvontamenettelyssä kuvatulla tavalla.*

8 Mekaaniset menetelmät – pulttipistooli

8.1 Pulttipistooli on teurastettavan eläimen kokoon ja lajiin nähden riittävän tehokas

Lävistävän pulttipistoolin keskeisiä parametrejä ovat mm. pultin asianmukainen nopeus, ulostulopituus ja läpimitta eläimen koon ja lajin mukaan. Iskevän pulttipistoolin keskeisiä parametrejä ovat mm. pultin asianmukainen nopeus, läpimitta ja muoto eläimen koon ja lajin mukaan. Keskeiset parametrit, joilla voidaan varmistaa menetelmän tehokkuus eläinten tainnuttamisessa, määritellään toimintaohjeistossa. (LA artikla 6; Liite I, Luku I, taulukko 1; Liite I, Luku II, kohta 1)

8.2 Tainnutuskohta on oikea eläinlaji huomioon ottaen

Lävistävän ja iskevän pulttipistoolin keskeisiä parametrejä ovat mm. ampumiskohta ja suunta. Keskeiset parametrit, joilla voidaan varmistaa menetelmän tehokkuus eläinten tainnuttamisessa, määritellään toimintaohjeistossa. (LA artikla 6; Liite I, Luku I, taulukko 1; Liite I, Luku II, kohta 1)

9 Sähkömenetelmät

9.1 Elektrodit asetetaan asianmukaisesti

Vain päähän kohdistuvaa sähkötainnutusta käytettäessä elektrodit on asetettava niin, että sähkövirta kulkee eläimen aivojen läpi, ja mukautettava eläimen kokoon. Sähkövirralla tainnutettaessa on varmistuttava elektrodien hyvästä kosketuksesta eläimen nahkaan. Eläimen nahka on tarvittaessa kostutettava elektrodien kosketuskohdista. Tarvittaessa eläimeltä on lisäksi elektrodien kosketuskohdista poistettava liiallinen villa tai karva. (LA Liite I, Luku II, kohta 4.1; MMMp 23/EEO/1997 liite 3, kohta 3.4.3.2)

9.2 Sähkövirran vähimmäisarvot ovat riittävät

Sähkötainnutuksen keskeisiä parametrejä ovat mm. vähimmäisvirta, vähimmäisjännite ja enimmäistaajuus. Keskeiset parametrit, joilla voidaan varmistaa menetelmän tehokkuus eläinten tainnuttamisessa, määritellään toimintaohjeistossa. **Vain päähän kohdistuva sähkötainnutus** suoritetaan noudattaen LA liitteen I taulukossa 1 vahvistettuja sähkövirran vähimmäisarvoja:

Eläinluokka	≥ 6 kk naudat	< 6 kk naudat	lampaat ja vuohet	siat
Vähimmäisvirta	1,28 A	1,25 A	1,00 A	1,30 A

Sähköllä tapahtuva tainnutus, jossa elektrodit kohdistetaan sekä päähän että kehoon: sähkövirran vähimmäisarvo on lampaiden ja vuohien osalta 1 ampeeri ja sikojen osalta 1,30 ampeeria. (LA artikla 6; Liite I, Luku II, kohdat 4.2, 5.1)

9.3 Tainnutusväline on varustettu laitteella, joka näyttää ja kirjaa sähköisten parametrien tiedot kunkin eläimen osalta

Sähkötainnutusvälineet on varustettava laitteella, joka näyttää ja kirjaa keskeisten sähköisten parametrien tiedot kunkin tainnutetun eläimen osalta. Laite on asennettava niin, että henkilöstö näkee sen selvästi, ja sen on annettava selvästi näkyvä ja kuuluva varoitus, jos altistusaika jää alle vaaditun tason. (LA Liite II kohta 4.1)

9.4 Liikkumista rajoittavaan järjestelyyn yhdistetyt automaattiset sähkötainnutusvälineet antavat tasavirtaa

Liikkumista rajoittavaan järjestelyyn yhdistettyjen automaattisten sähkötainnutusvälineiden on annettava tasavirtaa. (LA Liite II kohta 4.2)

10 Kaasumenetelmät

10.1 Tainnutukseen käytettävän kaasun pitoisuus on riittävä

Kaasumenetelmien keskeinen parametri on mm. käytetyn kaasun pitoisuus. Keskeiset parametrit, joilla voidaan varmistaa menetelmän tehokkuus eläinten tainnuttamisessa, määritellään toimintaohjeistossa.

CO₂ suurina pitoisuuksina: Sikoihin käytetään hiilidioksidin 80 prosentin vähimmäispitoisuutta. (LA artikla 6; Liite I, Luku I, taulukko 3; Liite I, Luku II, kohta 7)

10.2 Kaasua johdetaan kammioon asianmukaisesti

Missään olosuhteissa kaasuja ei saa päästä kammioon tai tilaan, jossa eläimiä on tarkoitus tainnuttaa tai lopettaa sellaisella tavalla, että ne voisivat aiheuttaa palovammoja tai kylmyydestä tai kosteuden puutteesta johtuvaa kiihtymystä.

(LA artikla 6; Liite I, Luku I, taulukko 3; Liite I, Luku II, kohta 8)

- *Kaasun sisääntuloaukon tulee olla riittävän etäällä lähimmistä eläimistä.*

10.3 Kaasutainnutuslaite on asianmukainen

Kaasutainnutuslaitteiden, kuljetushihnat mukaan lukien, on oltava sellaiset, että

- a) kaasutainnutusmenetelmää voidaan soveltaa optimaalisesti;
- b) eläimet eivät vahingoitu eivätkä ruhjoutu;
- c) rimpuilu ja ääntely on mahdollisimman vähäistä, kun eläinten liikkumista rajoitetaan.

Kaasutainnutuslaite on suunniteltava niin, että silloinkin, kun käytetään suurinta sallitua eläinmäärää, eläimet voivat asettua makuulle joutumatta toistensa päälle. (LA Liite II kohdat 6.1, 6.3)

10.4 Kaasutainnutuslaite on varustettu tallentavalla mittaristolla

Kaasutainnutuslaitteen on oltava varustettu niin, että se mittaa, näyttää ja kirjaa jatkuvasti kaasupitoisuuden ja altistusajan ja antaa selvästi näkyvän ja kuuluvan varoituksen, jos kaasupitoisuus laskee alle vaaditun tason. Laite on asennettava niin, että henkilöstö näkee sen selvästi. (LA Liite II kohta 6.2)

11 Verenlasku ja jatkokäsittely

11.1 Verenlasku suoritetaan riittävän nopeasti ja tehokkaasti

Niitä lopetusasetuksen liitteessä I tarkoitettuja menetelmiä, jotka eivät johda välittömään kuolemaan, jäljempänä 'pelkkä tainnuttaminen', on seurattava mahdollisimman pian kuoleman varmistava menettely, kuten verenlasku, puikotus, kuoleman aiheuttava sähkövirta tai pitkällinen altistus hapettomuudelle. Tainnutetun eläimen verenlaskua ei saa aloittaa, jos eläin vaikuttaa tajuissaan olevalta. Tällainen eläin on tainnutettava välittömästi uudelleen. (LA artikla 4 kohta 1; MMMp 23/EEO/1997 liite 4, kohta 4.1)

11.2 Jos teurastusta suorittaa vain yksi henkilö, teurastus tehdään yksi eläin kerrallaan

Jos yksi henkilö vastaa eläinten tainnuttamisesta, ripustamisesta, nostamisesta ja verenlaskusta, hänen on suoritettava kaikki nämä toimet asianmukaisessa järjestyk-

sessä yhdelle eläimelle ennen minkään niistä suorittamista toiselle eläimelle. (LA Liite III kohta 3.1)

11.3 Pelkän tainnutuksen jälkeen verenlaskussa katkaistaan molemmat kaulavaltimot tai suoni, josta kaulavaltimot lähtevät

Pelkän tainnutuksen tapauksessa on järjestelmällisesti katkaistava molemmat kaulavaltimot tai suoni, josta kaulavaltimot lähtevät. (LA Liite III kohta 3.2, artikla 4 kohta 1). **Vaatus koskee vain tainnutusmenetelmiä, jotka eivät johda välittömään kuolemaan.**

11.4 Sähköstimulaatio suoritetaan vasta kun on varmistettu, että eläin on tajuton

Sähköstimulaatio saadaan toteuttaa vasta kun eläimen tajuttomuus on varmistettu. (LA Liite III kohta 3.2)

11.5 Jatkokäsittely suoritetaan vasta kun on varmistettu, että eläin on kuollut

Eläimelle ei saa suorittaa muita teurastukseen liittyviä toimenpiteitä ennen kuin se on kuollut. Jatkokäsittely tai kaltaus saadaan toteuttaa vasta kun on varmistettu eläimen elonmerkkien puuttuminen. (EHL 65 §; LA Liite III kohta 3.2)

LIITE B. SIIPIKARJA

1 Henkilökunnan kelpoisuus

1.1 Teurastukseen liittyviä toimia suorittavat vain henkilöt, joilla on kyseisiä toimia varten myönnetty kelpoisuustodistus

Seuraavia teurastukseen liittyviä toimia saavat suorittaa vain henkilöt, joilla on kyseisiä toimia varten aluehallintoviraston (tai väliaikaisen kelpoisuustodistuksen osalta tarkastuseläinlääkäriin) myöntämä kelpoisuustodistus:

- a) eläinten käsittely ja hoito ennen niiden liikkumisen rajoittamista;
- b) eläinten liikkumisen rajoittaminen tainnuttamista tai lopetusta varten;
- c) eläinten tainnuttamisen;
- d) tainnuttamisen tehokkuuden arviointi;
- e) elävien eläinten ripustaminen tai nostaminen;
- f) elävien eläinten verenlasku;
- g) 4 artiklan 4 kohdan mukainen teurastaminen uskonnollisten rituaalien määrittämiä erityismenetelmiä käyttäen.

(LA artikla 7 kohta 2.; EHL 71 §, 72 §)

1.2 Teurastamoon on nimetty eläinten hyvinvoinnista vastaava henkilö

Alan toimija on nimennyt teurastamoon eläinten hyvinvoinnista vastaavan henkilön. Eläinten hyvinvoinnista vastaava on suoraan alan toimijan alaisuudessa ja raportoi suoraan tälle eläinten hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Hänellä on oltava valtuudet vaatia, että teurastamon henkilöstö suorittaa tarvittavat korjaavat toimenpiteet sääntöjen noudattamisen varmistamiseksi. (LA artikla 17 kohdat 1-2, 6). **Vaativuudesta ei sovelleta teurastamoihin, joissa teurastetaan vähemmän kuin 150 000 lintua vuodessa. Huomioi, että raja-arvo poikkeaa pienteurastamon raja-arvosta.**

1.3 Eläinten hyvinvoinnista vastaavalla on kaikkia teurastamossa suoritettavia toimia varten myönnetty kelpoisuustodistus

Eläinten hyvinvoinnista vastaavalla on oltava kelpoisuustodistus, joka on myönnetty hänen vastuullaan olevissa teurastamoissa suoritettavia kaikkia toimintoja varten. (LA artikla 17 kohta 4)

2 Kirjallinen toimintaohjeisto ja valvontamenettelyt

2.1 Eläinten teurastus ja siihen liittyvät toimet on suunniteltu etukäteen ja kuvattu kirjallisessa toimintaohjeistossa

Alan toimijoiden on suunniteltava etukäteen eläinten lopetus ja siihen liittyvät toimet. Alan toimijoiden on laadittava toimintaohjeisto. Tainnutuksen osalta toimintaohjeistossa on:

- a) otettava huomioon valmistajien suositukset;
- b) määriteltävä saatavilla olevan tieteellisen näytön perusteella kunkin tainnutusmenetelmän osalta keskeiset parametrit, joilla voidaan varmistaa menetelmän tehokkuus eläinten tainnuttamisessa;
- c) määriteltävä toteutettavat toimenpiteet 5 artiklassa tarkoitettujen tainnuttamista koskevien tarkastusten osoittaessa, ettei eläin ole asianmukaisesti tainnutettu.

Toimintaohjeistossa on esitettävä eläinten hyvinvoinnista vastaavan velvollisuudet (ei sovelleta teurastamoihin, joissa ei vaadita eläinten hyvinvoinnista vastaavaa). Alan toimijoiden on pyynnöstä asetettava toimintaohjeistonsa toimivaltaisen viranomaisen saataville. (LA artikla 6 kohdat 1–2, 4; artikla 17 kohta 3). **Toimintaohjeiston sisältövaatimuksia on kuvattu tarkemmin Pikantista löytyvässä Ruokaviraston ohjeessa Lopetusasetuksen mukainen toimintaohjeisto teurastamoissa.**

2.2 Eläinten teurastus ja siihen liittyvät toimet suoritetaan kirjallisen toimintaohjeiston mukaisesti

Toimijoiden on suoritettava eläinten lopetus ja siihen liittyvät toimet toimintaohjeiston mukaisesti. Toimijoiden on sovellettava toimintaohjeistoa sen varmistamiseksi, että lopetus ja siihen liittyvät toimet suoritetaan siten, että eläimiä varjellaan vältettävissä olevalta kivulta, tuskalta ja kärsimykseltä lopetuksen ja siihen liittyvien toimien aikana. (LA artikla 6 kohdat 1–2). **Kysymykseen vastataan, kun toimintaohjeistossa kuvatut osiot on tarkastettu.**

2.3 Tainnuttamista koskevien tarkastusten osalta on määritelty asianmukainen valvontamenettely kutakin teurastuslinjaa varten

Toimijoiden on määriteltävä asianmukaiset valvontamenettelyt teurastamoissa 5 artiklan (tainnuttamista koskevat tarkastukset) soveltamiseksi. Valvontamenettely on määriteltävä kutakin teurastuslinjaa varten. Valvontamenettelyissä on kuvattava tapa, jolla tainnuttamista koskevat tarkastukset on suoritettava, ja niihin on sisällyttävä ainakin seuraavaa:

- a) valvontamenettelystä vastaavien henkilöiden nimet;
- b) indikaattorit, jotka on suunniteltu tajuttomuustilan tai tajuissaan olon ja tuntemiskyvyn merkkien havaitsemiseen eläimissä;
- c) perusteet sen määrittämiseksi, ovatko b alakohdassa tarkoitettujen indikaattoreiden osoittamat tulokset hyväksyttäviä;
- d) olosuhteet, joissa ja/tai ajankohta, jolloin valvonta on suoritettava;
- e) eläinten lukumäärä kussakin valvonnan aikana tarkastettavassa otoksessa;
- f) soveltuvat menettelyt sen varmistamiseksi, että jos c alakohdassa tarkoitettujen perusteet eivät täyty, tainnutus- ja lopetustoimia arvioidaan puutteiden syiden selvittämiseksi ja niihin tehdään tarvittavat muutokset.

Tarkastusten tiheyttä määritettäessä on otettava huomioon tärkeimmät riskitekijät, kuten muutokset, jotka liittyvät teurastettavien eläinten tyyppeihin tai kokoon taikka henkilöstön työskentelytapoihin, ja tarkastustiheys on vahvistettava sellaiseksi, että tulosten luotettavuustaso on korkea. (LA artikla 16 kohdat 1–4)

2.4 Eläinten hyvinvoinnin parantamiseksi toteutetuista toimista pidetään kirjaa

Eläinten hyvinvoinnista vastaavan on pidettävä kirjaa toimista, joita eläinten hyvinvoinnin parantamiseksi on toteutettu siinä teurastamossa, jossa hän suorittaa tehtäviään. Näitä tietoja on säilytettävä vähintään vuoden ajan, ja ne on esitettävä toimivaltaiselle viranomaiselle tämän pyynnöstä. (LA artikla 17 kohdat 5–6). **Vaati-
musta ei sovelleta teurastamoihin, joissa teurastetaan vähemmän kuin 150 000 lintua vuodessa.**

2.5 Liikkumisen rajoittamiseen ja tainnutukseen tarkoitettujen välineiden kunnossapidosta pidetään kirjaa

Alan toimijoiden on varmistettava, että erityisesti tätä tarkoitusta varten koulutetut henkilöt pitävät kunnossa ja tarkastavat kaikki eläinten liikkumisen rajoittamiseen ja tainnutukseen tarkoitettuja välineitä valmistajan ohjeiden mukaisesti (välineiden kunto tarkastetaan kohdassa 6.3). Alan toimijoiden on pidettävä kirjaa kunnossapidosta. Kunnossapitotietoja on säilytettävä vähintään vuoden ajan, ja ne on esitettävä toimivaltaiselle viranomaiselle tämän pyynnöstä. (LA artikla 9 kohta 1)

2.6 Sähkö- ja kaasutainnutusvälineiden kirjaamat tiedot säilytetään vähintään yhden vuoden ajan

Sähkötainnutusvälineet (vesitainnutusvälineitä lukuun ottamatta) on varustettava laitteella, joka näyttää ja kirjaa keskeisten sähköisten parametrien tiedot kunkin tainnutetun eläimen osalta. Vesitainnutusvälineet on varustettava laitteella, joka näyttää ja kirjaa keskeisten sähköisten parametrien tiedot. Kaasutainnutuslaitteen on oltava varustettu niin, että se mittaa, näyttää ja kirjaa jatkuvasti kaasupitoisuuden ja altistusajan. Kirjattuja tietoja on säilytettävä vähintään yhden vuoden ajan. (Tainnutusvälineiden varustelu tarkastetaan kohdissa 9.5, 10.4 ja 11.5.) (LA Liite II kohdat 4.1, 5.10, 6.2)

3 Eläinten saapuminen ja säilytys

3.1 Kunkin eläinerän saapuessa eläinten hyvinvointiin liittyvät näkökohdat arvioidaan järjestelmällisesti

Eläinten hyvinvoinnista vastaavan tai suoraan hänen alaisuudessaan toimivan henkilön on järjestelmällisesti arvioitava kunkin eläinerän saapuessa eläinten hyvinvointiin liittyvät näkökohdat ensisijaisten seikkojen tunnistamiseksi. Varsinkin on määritettävä, millä eläimillä on hyvinvointiin liittyviä erityisiä tarpeita ja mitä toimenpiteitä tämän vuoksi tarvitaan. (LA Liite III kohta 1.1)

3.2 Eläimet puretaan kuljetusvälineistä mahdollisimman nopeasti saapumisen jälkeen ja teurastetaan ilman tarpeetonta viivytystä

Eläimet on purettava kuljetusvälineistä mahdollisimman nopeasti saapumisen jälkeen ja teurastettava ilman tarpeetonta viivytystä. Teurastuksessa on asetettava muihin eläimiin nähden etusijalle kuljetussäiliöissä toimitetut eläimet. Jos tämä ei ole mahdollista, eläinten kärsimystä on lievennettävä erityisesti tarjoamalla vettä kuljetussäiliöissä toimitetuille eläimille. (LA Liite III kohta 1.2., 1.5)

- *Hyväksyttävänä kokonaisodotusaikana yleisellä tasolla voidaan pitää noin 3–4 tunnin odotusaikaa. Odotusaika alkaa siitä, kun kuljetusajoneuvo saapuu teurastamon alueelle, ja päättyy, kun teurastus alkaa eli ensimmäinen kuljetusmoduuli siirretään tainnutuslinjastoon.*
- *Siipikarjan hyväksyttävä odotusaika riippuu mm. kuljetusmatkan pituudesta (kuinka kauan linnut ovat jo olleet kuljetuspäilyksessä), teurastuslinjaston nopeudesta (kuinka kauan viimeiset linnut joutuvat vielä olemaan kuljetuspäilyksessä) ja vastaanottovaraston olosuhteista.*
- *Mikäli lintuja ei pureta heti saapumisen jälkeen vastaanottovarastoon, hyväksyttävänä odotusaikana autossa voidaan pitää korkeintaan yhtä tuntia, joka lasketaan mukaan kokonaisodotusaikaan.*

- *Jos eläinten vastaanottotarkastuksessa havaitaan vahingoittuneita tai loukkaantuneita lintuja, näiden kuljetuspäällysten osalta teurastus tulee tehdä kahden tunnin kuluessa teurastamoon saapumisesta. Jos loukkaantuneet linnut on mahdollista poistaa kuljetuspäällyksestä, nämä voidaan poistaa ja lopettaa heti, jolloin muut linnut voidaan teurastaa normaalisti.*

3.3 Kuljetuspäällyksiä käsitellään asianmukaisesti

Kuljetussäiliöitä, joissa kuljetetaan eläimiä, on pidettävä hyvässä kunnossa ja käsiteltävä varovasti, erityisesti, jos niiden pohja on rei'itetty tai joustava, ja

- a) niitä ei saa heittää, pudottaa eikä kaataa;
- b) ne on mahdollisuuksien mukaan lastattava ja purettava mekaanisesti vaakasuorassa asennossa.

Eläimet on purettava yksitellen aina, kun se on mahdollista. Kun kuljetussäiliöitä sijoitetaan toistensa päälle, on huolehdittava siitä, että

- a) rajoitetaan virtsan tai ulosteen putoamista alapuolella olevien eläinten päälle;
- b) kuljetussäiliöt pysyvät paikoillaan;
- c) ilmanvaihto ei esty.

(LA Liite III kohta 1.3., 1.4)

3.4 Eläimet, joita ei teurasteta 12 tunnin kuluessa teurastamoon saapumisesta, ruokitaan

Eläimet, joita ei teurasteta 12 tunnin kuluessa teurastamoon saapumisesta, on ruokittava, minkä jälkeen niille on annettava kohtuullinen määrä ravintoa asianmukaisin väliajoin. (LA Liite III kohta 1.2)

4 Teurastamon tilat ja välineistö

4.1 Säilytystilat ovat riittävän puhtaat

Säilytystilat on pidettävä puhtaina. (MMMp 23/EEO/1997 liite 1, kohta 1.2.1)

4.2 Säilytystiloissa ei ole liiallista melua

Säilytystiloissa ei saa olla liiallista melua. (MMMp 23/EEO/1997 liite 1, kohta 1.2.3)

4.3 Säilytystilan lämpötila on sopiva ja eläimiä voidaan tarvittaessa viilentää

Säilytystilan lämpötilan on oltava siellä säilytettäville eläimille sopiva. Jos teurastettavaksi tuodut eläimet ovat joutuneet olemaan kuumissa ja kosteissa olosuhteissa, niitä on viilennettävä sopivalla tavalla. Teurastettavaksi tuotu siipikarja on pidettävä kuivana. (MMMp 23/EEO/1997 liite 1, kohta 1.2.3; liite 2, kohta 2.3)

- *Siipikarjalle sopiva viilennystapa on riittävästä ilmanvaihdosta huolehtiminen*

4.4 Säilytystilat ja laitteet tarkastetaan vähintään kerran päivässä

Säilytystilat ja niihin liittyvät sellaiset laitteet, joista eläinten hyvinvointi riippuu, on tarkastettava vähintään kerran päivässä. Eläinten hyvinvointia vaarantavat viat on korjattava välittömästi ja, jollei se ole mahdollista, on ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimiin, jotta eläinten hyvinvointi voidaan turvata vikojen korjaamiseen saakka. (MMMp 23/EEO/1997 liite 1, kohta 1.2.3)

4.5 Säilytystilat ovat turvalliset ja mahdollistavat eläinten tarkastamisen milloin tahansa

Säilytystilat on suunniteltava ja rakennettava niin, että minimoidaan riski eläinten vahingoittumisesta ja että äkillisiä ääniä on mahdollisimman vähän. Säilytystilat on suunniteltava ja rakennettava eläinten tarkastamista helpottavalla tavalla. Niissä on oltava asianmukaisia kiinnitettyjä tai kannettavia valaisimia, jotta eläimet voidaan tarkastaa milloin tahansa. (LA Liite II kohdat 1.3, 1.4)

4.6 Säilytystiloissa on asianmukainen ilmanvaihto ja tarvittaessa hälytys- ja varajärjestelmä

Ilmanvaihto on suunniteltava, rakennettava ja pidettävä kunnossa niin, että eläinten hyvinvointi voidaan varmistaa koko ajan kaikissa odotettavissa olevissa sääolosuhteissa. Jos mekaanisesti toimivat ilmanvaihtolaitteet ovat tarpeen, on huolehdittava hälytys- ja varajärjestelmästä, joka voidaan ottaa käyttöön vian sattuessa. (LA Liite II kohdat 1.1, 1.2 (oikaistu))

5 Teuraseläinten kohtelu ja käsittely

5.1 Eläimiä käsitellään asianmukaisesti

On kiellettyä:

- a) lyödä tai potkia eläimiä;
- b) kohdistaa painetta erityisen herkkään ruumiinosaan siten, että tästä aiheutuu eläimelle vältettävissä olevaa kipua tai kärsimystä;
- c) nostaa tai vetää eläimiä päästä tai käsitellä niitä niin, että niille aiheutuu kipua tai kärsimystä;
- d) käyttää sauvoja tai muita välineitä, joissa on terävä kärki;
- e) tarttua eläinten silmiin. (LA Liite III kohta 1.8)

- *Teurastuksen aikana eläimiä ei saa odottaa huoneessa tai paikassa, jossa teurastus suoritetaan.*

6 Liikkumisen rajoittaminen

6.1 Teurastettavan eläimen liikkumista rajoitetaan sopivalla tavalla

Tainnutettavaa eläintä on pidettävä kiinni tai sen liikkuminen on muutoin estettävä siten, että tainnuttamisen voidaan suorittaa asianmukaisesti. Siipikarjaan kuuluvan eläimen, strutsieläintä lukuun ottamatta, liikkumisen rajoittamiseen saadaan käyttää ripustuskoukkuja. Elävää eläintä ei saa jättää teurastamisen keskeytyessä tainnutuskarsinaan tai muuhun paikkaan, jossa tainnuttamisen suoritetaan. Alan toimijoiden on varmistettava, ettei eläimiä aseteta liikkumista rajoittaviin välineisiin, mukaan lukien pään liikkeitä rajoittaviin, ennen kuin tainnutuksesta tai verenlaskusta vastaava henkilö on valmis tainnuttamaan tai laskemaan veren mahdollisimman pian. Seuraavat menetelmät liikkumisen rajoittamiseksi ovat kiellettyjä:

- c) selkäytimen katkaiseminen esimerkiksi käyttämällä puntillaa tai tikaria;
- d) sellaisten sähkövirtojen käyttö eläimen lamaannuttamiseksi, jotka eivät tainnutta tai tapa sitä hallituissa olosuhteissa, erityisesti sellaisen sähkövirran käyttö, joka ei kulje aivojen läpi. (MMMp 23/EEO/1997 liite 3, kohdat 3.1, 3.3; LA artikla 9 kohta 3, artikla 15 kohdat 2,3)

6.2 Lintujen ripustus on asianmukaista

Tainnutettava lintu on vesiallastainnutusta varten ripustettava kuljettimen ripustuskoukkuun tukevasti, kuitenkin siten, että eläimen jalkoihin ei aiheudu liiallista puristusta. Eläimiä ei saa ripustaa, jos ne ovat liian pieniä vesitainnutusta varten tai jos ripustaminen voi aiheuttaa tai lisätä kipua (esimerkiksi jos eläin on näkyvästi vahingoittunut). Tällaisessa tapauksessa eläimet on lopetettava vaihtoehtoisella menetelmällä. Ripustuskoukkujen on oltava märät ennen kuin elävät linnut ripustetaan ja altistetaan sähkövirralle. Linnut on ripustettava molemmista jaloista. (MMMp 23/EEO/1997 liite 3, kohta 3.4.3.3.; LA liite I luku II kohdat 6.1–6.2)

6.3 Liikkumisen rajoittamiseen ja tainnutukseen tarkoitettavat välineet ovat puhtaat ja asianmukaisesti huolletut

Alan toimijoiden on varmistettava, että erityisesti tätä tarkoitusta varten koulutetut henkilöt pitävät kunnossa ja tarkastavat kaikki eläinten liikkumisen rajoittamiseen ja tainnutukseen tarkoitettavat välineet valmistajan ohjeiden mukaisesti. Teuraseläinten tainnuttamiseen käytettävien laitteiden on oltava sellaisia, että tainnuttamisen voidaan suorittaa nopeasti ja tehokkaasti. Laitteet on pidettävä puhtaina. (LA artikla 9 kohta 1; MMMp 23/EEO/1997 liite 3, kohta 3.2).

6.4 Liikkumisen rajoittamiseen käytettävät välineet ja järjestelyt ovat asianmukaiset

Liikkumisen rajoittamista varten tarkoitettavat välineet ja järjestelyt on suunniteltava, rakennettava ja hoidettava siten, että

- a) tainnutus- tai lopetusmenetelmää voidaan soveltaa optimaalisesti;
- b) eläimet eivät vahingoitu eivätkä ruhjoutu;
- c) rimpuilu ja ääntely on mahdollisimman vähäistä, kun eläinten liikkumista rajoitetaan;
- d) liikkumista rajoitetaan mahdollisimman vähän aikaa.

(LA Liite II kohta 3.1)

6.5 Vesiallastainnutuksen ripustusradat ovat asianmukaiset

Ripustusradat on suunniteltava ja sijoitettava niin, että niistä riippuvat linnut eivät kohtaa mitään esteitä ja että eläimille aiheutuu mahdollisimman vähän häiriötä. Ripustusradat on suunniteltava niin, että niistä riippuvia lintuja ei pidetä tajuissaan ripustettuina yhtä minuuttia kauempaa. Sen sijaan ankkoja, hanhia ja kalkkunoita ei saa pitää ripustettuina tajuissaan kahta minuuttia kauempaa. Ripustusradan on oltava koko pituudeltaan kaltausaltaan sisäänmenokohtaan saakka helppopääsyinen siltä varalta, että eläimiä joudutaan poistamaan teurastuslinjalta. Metallisten ripustuskoukkujen on oltava kooltaan ja muodoltaan teurastettavan siipikarjan jalkojen koon mukaisia niin, että sähköinen kosketus voidaan varmistaa kipua aiheuttamatta. Linnut on tuettava rinnastaan ripustusradan alusta tainnutusaltaaseen saakka, jotta ne pysyvät rauhallisina. (LA Liite II kohdat 5.1–5.4, 5.8)

7 Tainnutaminen

Tarkasta kaikki laitoksessa käytössä olevat tainnutusmenetelmät (sekä varsinaiset menetelmät että varatainnutusmenetelmät) niiltä osin kuin tarkastushetkellä on mahdollista.

7.1 Käytettävä tainnutusmenetelmä on eläinlajille soveltuva ja noudattaa lopetusasetuksen liitteessä I säädettyjä vaatimuksia

Eläimiä saa lopettaa vasta tainnuttamisen jälkeen lopetusasetuksen liitteessä I säädettyjen menetelmien ja näiden menetelmien soveltamiseen liittyvien erityisvaatimusten mukaisesti. Niskanmurtoa ja iskuja päähän ei saa käyttää teurastamoissa muutoin kuin tainnuttamisen varamenetelmänä. (LA artikla 4 kohta 1; Liite I, Luku II, kohta 3)

7.2 Tavallisessa teurastuksessa eläimet tainnutetaan ennen verenlaskun aloittamista

Eläin on asianmukaisesti tainnutettava tai lopetettava siihen soveltuvalla menetelmällä ennen verenlaskun aloittamista. Tajuttomuuden ja tuntemiskyvyn menetyksen on säilyttävä eläimen kuolemaan saakka. Eläintä ei saa tainnuttaa, ellei verenlaskua voida suorittaa välittömästi tainnuttamisen jälkeen. (EHL 65 §; LA artikla 4 kohta 1; MMMp 23/EEO/1997 liite 3, kohta 3.1)

7.3 Uskonnollisessa teurastustavassa verenlasku aloitetaan aikaisintaan samanaikaisesti tainnuttamisen kanssa –

7.4 Teurastus uskonnollisella teurastustavalla tehdään tarkastuseläinlääkärin läsnäollessa

Poiketen siitä, mitä EHL 65 § 1 momentissa ja lopetusasetuksen 4 artiklan 4 kohdassa säädetään, sellainen uskonnollinen teurastustapa on sallittu, jossa verenlasku aloitetaan samanaikaisesti eläimen tainnuttamisen kanssa, tai jossa siipikarjaan kuuluva eläin, sileälataisia lintuja lukuun ottamatta, teurastetaan katkaisemalla kaula nopeasti terävällä aseella. Tässä momentissa tarkoitettu teurastus on sallittua vain teurastamossa tarkastuseläinlääkärin läsnäollessa. (EHL 65 §). **Myös verenlaskun tai kaulan katkaisun suorittavalla henkilöllä tulee olla kyseistä tointa varten kelpoisuustodistus.**

- *Mikäli eläin tainnutetaan ennen verenlaskua tai kaulan katkaisua, teurastusta ei katsota ko. säännöksessä tarkoitetuksi uskonnolliseksi teurastustavaksi. Tällöin tarkastuseläinlääkärin läsnäoloa ei edellytetä.*
- *Jotta siipikarjaan kuuluva eläin voidaan teurastaa ilman tainnutusta EHL 65 § 2 momentin mukaista poikkeusta hyödyntäen, edellyttää tämä koko kaulan katkaisua nopeasti terävällä aseella.*

7.5 Tainnutuksen aikana on välittömästi saatavilla asianmukaiset varavälineet, joita käytetään jos ensin käytetyt tainnutusvälineet eivät toimi

Alan toimijoiden on varmistettava, että tainnutuksen aikana teurastuspaikalla on välittömästi saatavilla asianmukaiset varavälineet, joita käytetään, jos ensin käytetyt tainnutusvälineet eivät toimi. Varamenetelmä voi olla erilainen kuin ensin käytetty. (LA artikla 9 kohta 2)

7.6 Tainnutuksesta vastaava henkilöstö tekee säännöllisiä tainnuttamista koskevia tarkastuksia ja ryhtyy tarvittaessa viipymättä toimenpiteisiin

Alan toimijoiden on varmistettava, että tainnutuksesta vastaavat henkilöt tai muu siihen nimetty henkilöstö tekee säännöllisiä tarkastuksia sen varmistamiseksi, että eläimet eivät tainnutusprosessin päättymisen ja kuoleman välisenä aikana osoita mitään merkkejä tajuissaan olemisesta tai tuntemiskyvystä. Tarkastusten tuloksen osoittaessa, että eläintä ei ole asianmukaisesti tainnutettu, tainnutuksesta vastaavan henkilön on viipymättä toteutettava toimintaohjeistossa esitetyt asianmukaiset toimenpiteet. (LA artikla 5 kohta 1). **Tarkastusten otoskoko ja tiheys kuvataan valvontamenettelyssä, joka tarkastetaan kohdassa 2.3.**

- *Tarkastuksista tulee pitää kirjaa, jotta voidaan todentaa, että tarkastukset on tehty valvontamenettelyssä kuvatulla tavalla.*

8 Mekaaniset menetelmät – pulttipistooli

8.1 Pulttipistooli on teurastettavan eläimen kokoon ja lajiin nähden riittävän tehokas

Lävistävän pulttipistoolin keskeisiä parametrejä ovat mm. pultin asianmukainen nopeus, ulostulopituus ja läpimitta eläimen koon ja lajin mukaan. Iskevän pulttipistoolin keskeisiä parametrejä ovat mm. pultin asianmukainen nopeus, läpimitta ja muoto eläimen koon ja lajin mukaan. Keskeiset parametrit, joilla voidaan varmistaa menetelmän tehokkuus eläinten tainnuttamisessa, määritellään toimintaohjeistossa. (LA artikla 6; Liite I, Luku I, taulukko 1; Liite I, Luku II, kohta 1)

8.2 Tainnutuskohta on oikea eläinlaji huomioon ottaen

Lävistävän ja iskevän pulttipistoolin keskeisiä parametrejä ovat mm. ampumiskohta ja suunta. Keskeiset parametrit, joilla voidaan varmistaa menetelmän tehokkuus eläinten tainnuttamisessa, määritellään toimintaohjeistossa. (LA artikla 6; Liite I, Luku I, taulukko 1; Liite I, Luku II, kohta 1)

9 Sähkömenetelmät – vesiallastainnutus

9.1 Sähkövirran vähimmäisarvot ovat riittävät –

9.2 Altistusaika sähkövirralle on riittävä

Sähköllä tapahtuvan vesitainnutuksen keskeisiä parametrejä ovat mm. vähimmäisvirta, vähimmäisjännite ja enimmäistaajuus. Keskeiset parametrit, joilla voidaan varmistaa menetelmän tehokkuus eläinten tainnuttamisessa, määritellään toimintaohjeistossa. Vesitainnutus suoritetaan noudattaen LA liitteen I taulukossa 2 vahvistettuja sähkövirran vähimmäisarvoja (keskiarvo/eläin):

Taajuus Hz	Kanat	Kalkkunat	Ankat ja hanhet	Viiriäiset
< 200 Hz	100 mA	250 mA	130 mA	45 mA
200-400 Hz	150 mA	400 mA	Kielletty	Kielletty
400-1500 Hz	200 mA	400 mA	Kielletty	Kielletty

Eläimet on altistettava kyseiselle virralle vähintään neljän sekunnin ajan. (LA artikla 6; Liite I, Luku II, kohta 6.3)

9.3 Vesiallas on asianmukainen

Vesitainnutuslaitteisto on varustettava sähköisesti eristetyllä tuloluiskalla ja sen rakenteen on oltava sellainen ja sitä on käytettävä niin, että sisäänmenokohdassa ei tapahdu veden ylivuotoa. Vesiallas on suunniteltava niin, että lintujen upotuksen syvyyttä voidaan helposti mukauttaa. Vesitainnutuslaitteiston elektrodien on oltava koko vesialtaan mittaisia. Vesialtaan on oltava rakenteeltaan sellainen ja sitä on käytettävä niin, että kun ripustuskoukut siirtyvät veden yli, ne ovat jatkuvasti kosketuksessa maadoitustankoon. Vesitainnutuslaitteistoon on oltava pääsy, jotta tainnutetuille eläimille, jotka ovat jääneet vesialtaaseen linjalla tapahtuneen toimintahäiriön tai viivästyksen takia, voidaan suorittaa verenlasku. (LA Liite II kohdat 5.5–5.7, 5.9)

9.4 Vesitainnutusvälineet on varustettu laitteella, joka näyttää ja kirjaa sähköisten parametrien tiedot

Vesitainnutusvälineet on varustettava laitteella, joka näyttää ja kirjaa käytettyjen keskeisten sähköisten parametrien tiedot. (LA Liite II kohta 5.10)

10 Sähkömenetelmät – muu kuin vesiallastainnutus

10.1 Elektrodit asetetaan asianmukaisesti

Eläimen päähän asetettavat elektrodit on asetettava eläimen aivojen kohdalle siten, että sähkövirta kulkee aivojen läpi ja eläin menettää tajuntansa välittömästi. Sähkövirralla tainnutettaessa on varmistuttava elektrodien hyvästä kosketuksesta eläimen nahkaan. Eläimen nahka on tarvittaessa kostutettava elektrodien kosketuskohdista. Tarvittaessa eläimeltä on lisäksi elektrodien kosketuskohdista poistettava liiallinen villa tai karva. (MMMp 23/EEO/1997 liite 3, kohta 3.4.3.2)

10.2 Sähkövirran vähimmäisarvot ovat riittävät

Sähkötainnutuksen keskeisiä parametrejä ovat mm. vähimmäisvirta, vähimmäisjännite ja enimmäistaajuus. Keskeiset parametrit, joilla voidaan varmistaa menetelmän tehokkuus eläinten tainnuttamisessa, määritellään toimintaohjeistossa. **Vain päähän kohdistuva sähkötainnutus** suoritetaan noudattaen LA liitteen I taulukossa 1 vahvistettuja sähkövirran vähimmäisarvoja:

Eläinluokka	Kanat	Kalkkunat
Vähimmäisvirta	240 mA	400 mA

LA artikla 6; Liite I, Luku II, kohta 4.2

10.3 Tainnutusväline on varustettu laitteella, joka näyttää ja kirjaa sähköisten parametrien tiedot kunkin eläimen osalta

Sähkötainnutusvälineet on varustettava laitteella, joka näyttää ja kirjaa keskeisten sähköisten parametrien tiedot kunkin tainnutetun eläimen osalta. Laite on asennettava niin, että henkilöstö näkee sen selvästi, ja sen on annettava selvästi näkyvä ja kuuluva varoitus, jos altistusaika jää alle vaaditun tason. (LA Liite II kohta 4.1)

10.4 Liikkumista rajoittavaan järjestelyyn yhdistetyt automaattiset sähkötaimutusvälineet antavat tasavirtaa

Liikkumista rajoittavaan järjestelyyn yhdistettyjen automaattisten sähkötaimutusvälineiden on annettava tasavirtaa. (LA Liite II kohta 4.2)

11 Kaasumenetelmät

11.1 Tainnutukseen käytettävän kaasun pitoisuus on riittävä

Kaasumenetelmien keskeinen parametri on mm. käytetyn kaasun pitoisuus. Keskeiset parametrit, joilla voidaan varmistaa menetelmän tehokkuus eläinten tainnuttamisessa, määritellään toimintaohjeistossa. (LA artikla 6; Liite I, Luku I, taulukko 3)

11.2 Kaasua johdetaan kammioon asianmukaisesti

Missään olosuhteissa kaasuja ei saa päästä kammioon tai tilaan, jossa eläimiä on tarkoitus tainnuttaa tai lopettaa sellaisella tavalla, että ne voisivat aiheuttaa palovammoja tai kylmyydestä tai kosteuden puutteesta johtuvaa kiihtymystä. (LA artikla 6; Liite I, Luku I, taulukko 3; Liite I, Luku II, kohta 8). **Vaatimus ei koske siipikarjan tainnutusta hiilidioksidilla kahdessa vaiheessa. Vaatimus koskee siipikarjan tainnutusta inerteillä kaasuilla, tai hiilidioksidilla yhdessä inerttien kaasujen kanssa.**

- *Kaasun sisääntuloaukon tulee olla riittävän etäällä lähimmistä eläimistä.*

11.3 Kaasutainnutuslaite ja kuljetushihna ovat asianmukaiset

Kaasutainnutuslaitteiden, kuljetushihnat mukaan lukien, on oltava sellaiset, että

- a) kaasutainnutusmenetelmää voidaan soveltaa optimaalisesti;
- b) eläimet eivät vahingoitu eivätkä ruhjoutu;
- c) rimpuilu ja ääntely on mahdollisimman vähäistä, kun eläinten liikkumista rajoitetaan.

Kaasutainnutuslaite on suunniteltava niin, että silloinkin, kun käytetään suurinta sallitua eläinmäärää, eläimet voivat asettua makuulle joutumatta toistensa päälle. (LA Liite II kohdat 6.1, 6.3)

- *Myös kuljetuspäällysten purkulaite on osa kaasutainnutuslaitetta, ja sitä koskevat samat vaatimukset kuin kuljetushihnoja*

11.4 Kaasutainnutuslaite on varustettu tallentavalla mittaristolla

Kaasutainnutuslaitteen on oltava varustettu niin, että se mittaa, näyttää ja kirjaa jatkuvasti kaasupitoisuuden ja altistusajan ja antaa selvästi näkyvän ja kuuluvan varoituksen, jos kaasupitoisuus laskee alle vaaditun tason. Laite on asennettava niin, että henkilöstö näkee sen selvästi. (LA Liite II kohta 6.2)

12 Verenlasku ja jatkokäsittely

12.1 Verenlasku suoritetaan riittävän nopeasti ja tehokkaasti

Niitä lopetusasetuksen liitteessä I tarkoitettuja menetelmiä, jotka eivät johda välittömään kuolemaan, jäljempänä 'pelkkä tainnuttaminen', on seurattava mahdollisimman pian kuoleman varmistava menettely, kuten verenlasku, puikotus, kuoleman aiheuttava sähkövirta tai pitkällinen altistus hapettomuudelle. Tainnutetun eläimen verenlaskua ei saa aloittaa, jos eläin vaikuttaa tajuissaan olevalta. Tällainen eläin on

tainnutettava välittömästi uudelleen. (LA artikla 4 kohta 1; MMMp 23/EEO/1997 liite 4, kohta 4.1)

12.2 Jos teurastusta suorittaa vain yksi henkilö, teurastus tehdään yksi eläin kerrallaan

Jos yksi henkilö vastaa eläinten tainnuttamisesta, ripustamisesta, nostamisesta ja verenlaskusta, hänen on suoritettava kaikki nämä toimet asianmukaisessa järjestyksessä yhdelle eläimelle ennen minkään niistä suorittamista toiselle eläimelle. (LA Liite III kohta 3.1)

12.3 Pelkän tainnutuksen jälkeen verenlaskussa katkaistaan molemmat kaulavaltimot tai suoni, josta kaulavaltimot lähtevät

Pelkän tainnutuksen tapauksessa on järjestelmällisesti katkaistava molemmat kaulavaltimot tai suoni, josta kaulavaltimot lähtevät. (LA Liite III kohta 3.2, artikla 4 kohta 1). **Vaatus koskee vain tainnutusmenetelmiä, jotka eivät johda välittömään kuolemaan.**

12.4 Sähköstimulaatio suoritetaan vasta kun on varmistettu, että eläin on tajuton

Sähköstimulaatio saadaan toteuttaa vasta kun eläimen tajuttomuus on varmistettu. (LA Liite III kohta 3.2)

12.5 Jatkokäsittely suoritetaan vasta kun on varmistettu, että eläin on kuollut

Eläimelle ei saa suorittaa muita teurastukseen liittyviä toimenpiteitä ennen kuin se on kuollut. Jatkokäsittely tai kaltaus saadaan toteuttaa vasta kun on varmistettu eläimen elonmerkkien puuttuminen. (EHL 65 §; LA Liite III kohta 3.2)

12.6 Automaattinen viiltolaite katkaisee molemmat verisuonet

Lintuja saa teurastaa automaattisella kaulankatkaisulaitteella vain silloin, kun voidaan varmistaa se, onko automaattinen laite tosiasiallisesti katkaissut molemmat verisuonet. Jos kaulankatkaisulaite ei ole toiminut, lintu on teurastettava välittömästi. (LA Liite III kohta 3.3)

- *Automaattisella kaulankatkaisulaitteella tarkoitetaan automaattista viiltolaitetta*
- *Molempien verisuonten katkaisulla tarkoitetaan, että viiltolaitteen tulee katkaista vähintään toisen puolen valtimo ja laskimo.*
- *Pelkän tainnutuksen tapauksessa (esimerkiksi vesiallastainnutus yli 50 Hz taajuudella) on huomioitava lisäksi kohdan 12.3. vaatimus, mikä edellyttää käytännössä kaksipuoleista viiltolaitetta.*